

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Контрола финансирања парламентарне кампање 2020 – шта је учињено а шта је пропуштено

Транспарентност Србија

Београд, мај 2021

Подршка и Захвалност

Налази у овој публикацији прикупљени су у оквиру пројеката који је подржала Међународна фондација за изборне системе

Израда анализа за потребе овог извештаја омогућена је донацијом Међународне фондације за изборне системе. Такође су коришћени и материјали прикупљени у оквиру других пројеката које је ТС реализовала током 2020. и 2021. Сви изнети ставови и мишљења припадају Транспарентности Србије и не морају одражавати ставове донатора

САДРЖАЈ

Оглашавање Агенције у вези са финансирањем кампање	4
Појединачне пријаве и поступање по њима	5
„Волонтерски сервиси“ и додела хуманитарне помоћи.....	10
Twitter налози	10
Извештај Агенције о контроли трошкова изборне кампање у 2020. години са коментарима 11	
Обухват извештаја	11
(Не)подношење извештаја.....	11
Обухват контроле	12
Информације које су коришћене у контроли.....	12
Финансијски показатељи	14
Налази контроле	15
Иницијатива ТС за накнадно испитивање веродостојности извештаја о контроли трошкова изборне кампање у 2020.години	18
Чланице коалиције, њихова видљивост и трошкови	18
Учешће удружења у финансирању кампање	19
Један или више рачуна за финансирање кампање	20
Велике разлике у цени и непотпуни приказ трошкова промотивних материјала	20
Разлике у приказу појединих трошкова и сумња у потпуност извештаја – промотивни материјал.....	21
Неправилности и непотпуни извештаји у приказу појединих трошкова и сумња у потпуност извештаја – билборд кампања	22
Разлике у приказу појединих трошкова и сумња у потпуност извештаја – други трошкови....	23
Нејасноће и недоследности у приказу појединих трошкова јавних догађаја и митинга и сумња у потпуност извештаја	24
Трошкови закупљених термина	25
Оглашавање на интернету и друштвеним мрежама.....	26
Трошкови овере.....	27
Набавка добара и услуга који се користе након кампање.....	27
Још неке недоумице у извештајима	28
Време подношења извештаја о трошковима кампање	28
Порекло средстава која су коришћена за финансирање кампање.....	29
Поступање Агенције по пријавама	

Оглашавање Агенције у вези са финансирањем кампање

У вези са својим поступањем по пријавама због кршења правила у вези са изборном кампањом, Агенција се јавно оглашавала неколико пута.

У обавештењу од 26.5.2020 Агенција указује да, након што је РИК прогласио да се наставља са изборним радњама, и поступа по пријавама које указују на евентуалне повреде Закона о Агенцији за борбу против корупције и Закона о финансирању политичких активности. Законске одредбе, према овом обавештењу, „обавезују Агенцију на поштовање рока од пет дана, у коме је дужна да одлучи да ли је дошло до повреде закона и уколико јесте, да изрекне одговарајућу меру.“ Агенција наглашава да се ова обавеза одлучивања у кратком року, као и обавеза објављивања одлуке на вебсајту Агенције у року од 24 часа од доношења, односи само на решења о повреди Закона о финансирању политичких активности, у поступку вођеном против политичке странке односно коалиције и групе грађана. Када се поступак води против функционера, не постоји овако дефинисана законска обавеза. У том случају, Агенција ће подносиоца пријаве обавестити по коначности решења, а јавност само у погледу оних мера, које се по закону објављују.¹

Агенција се осврнула са извесним незадовољством и на пријаве које је добила до тог тренутка: „код једног броја пријава, чији подносиоци активно делују у борби против корупције и добро познају законе, по којима Агенција ради и којима се руководи приликом одлучивања, изненађују нетачни, нејасни, правно неосновани наводи, као и

пријаве за које познаваоци ове области морају да знају да не спадају у надлежност Агенције. Овим путем их подсећамо да се корупција не сузбија свесним умножавањем неоснованих пријава, већ одговорним и аргументованим указивањем на могуће непоштовање законских норми у изборној кампањи. Такође, овим путем их додатно охрабрујемо да и даље пријављују сумњу на кршење прописа, али и напомињемо да ће пријаве, за које Агенција није надлежна, бити одбачене.“

Агенција је изборној кампањи на свом вебсајту посветила посебан [одељак](#), који садржи четири целине:

[Саопштења](#)

[Посматрање изборне кампање](#)

[Одлуке Агенције по пријавама](#)

[Галерија](#)

У оквиру „саопштења“ објављене су информације које представљају цитате из Закона о финансирању политичких активности, у вези са прилозима за изборну кампању који су дозвољени, обавези именовања овлашћеног лица у политичком субјекту, другим изворима средстава који се могу користити, обавези отварања посебног рачуна и изборном јемству. У оквиру овог сета обавештења, било би корисно да су се нашле и оне које се односе на питања у вези са којима Закон није био довољно детаљан, а биле су од значаја за јунске изборе. Између осталог, било би значајно

¹<http://www.acas.rs/prijave-eventualnih-povreda-zakona-o-agenciji-za-borbu-protiv-korupcije-i-zakona-o-finansiranju-politickih-aktivnosti-tokom-izborne-kampanje/>

напоменути на који начин учесници на изборима треба да воде евиденције и да сачине извештаје о трошковима кампање у ситуацији када истовремено воде кампање за изборе на разним нивоима и за изборе у више ЈЛС.

У оквиру ове рубрике такође су објављена обавештења о прекиду изборних радњи на основу одлуке РИК и о максималним износима давања на изборима – (1.098.380 динара од једног физичког лица и десет пута толико од једног правног лица). Последње објављено саопштење односи се на питање хуманитарне помоћи.

Посебан текст је био посвећен питањима вођења кампање на интернету и могућностима да дође до злоупотребе јавних ресурса. Под непознатим датумом, Агенција наводи следеће: „Предизборна кампања значајно је преусмерена на друштвене мреже, као и на интернет генерално, као последица ситуације коју је изазвао вирус COVID-19. То показују извештаји посматрача које је Агенција за борбу против корупције ангажовала, као и пријаве поднете Агенцији у вези са евентуалним кршењем релевантних закона.

Иако су у питању бесплатне интернет платформе и мобилне апликације, Агенција апелује на политичке субјекте и носиоце јавних функција да их одговорно користе и напомиње да садржаји који се објављују на њима подлежу санкционисању, уколико Агенција утврди да је дошло до кршења закона. Како је законом прописано, јавни ресурс је свака непокретност, покретна ствар и свако друго добро које је у јавној својини, односно у другом облику својине које користе органи Републике Србије, аутономне покрајине, јединице локалне самоуправе, јавна предузећа, привредна друштва, установе и друге организације чији је оснивач, односно члан Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе. Изборно право, као опште и

једнако за све пунолетне грађане, представља уставну категорију. У том смислу, јасна и недвосмислена подршка политичким субјектима који учествују на изборима је дозвољена и легитимна, али коришћење јавних ресурса у ту сврху је изричито законом забрањено. С обзиром на то, указујемо на чињеницу да је политичка промоција субјеката који учествују на изборима, са интернет страница (web сајтова), налога и преко средстава која су у власништву државних органа, злоупотреба јавних ресурса. Агенција и овим путем позива функционере и политичке субјекте на поштовање изборних прописа, као и на одговорно понашање према грађанима, које се огледа и у правилном коришћењу друштвених мрежа и апликација.“

У рубрици о посматрању изборне кампање налазе се информације о спроведеним обукама и састанцима са представницима међународних организација, а и у рубрици Галерија се налазе вероватно фотографије са тих скупова и сусрета.

Појединачне пријаве и поступање по њима

О контроли која је вршена на основу пријава током саме изборне кампање Агенција у извештају наводи следеће:

„У вези са изборном кампањом Агенција је по поднетим пријавама против политичких субјеката донела 34 решења, која су објављена на сајту Агенције. У осам случајева утврђена је повреда Закона, због чега је изречено пет мера упозорења и поднета су три захтева за покретање прекршајног поступка. У поступцима који су се водили по наведеним пријавама утврђено је да су поједини политички субјекти за потребе своје промоције у изборној кампањи користили јавне ресурсе (нпр. просторије јавног предузећа, школа,

градског базена). Осим тога, Агенција је, поступајући по службеној дужности, у једном случају против политичког субјекта покренула поступак утврђивања повреде Закона и поднела захтев за покретање прекршајног поступка, јер је током изборне кампање спроводио активности које се не сматрају изборном кампањом, на тај начин што су делили пакете са основним животним намирницама.“

Када је реч о одлукама Агенције, објављено је следећих 36, што је више од броја који се наводи у извештају Агенције о контроли, иако су последња решења донета у октобру 2020, а извештај објављен шест месеци касније. Решења су наведена по обрнутом редоследу од дана објаве:

1. [Српска напредна странка Крагујевац](#) објављено 27. октобра 2020. године
2. [Српска напредна странка](#) објављено 14. октобра 2020. године
3. [Коалиција Небојша Зеленовић Шабац је наш](#) објављено 7. августа 2020. године
4. [Српски патриотски савез](#) објављено 21. јула 2020. године
5. [Српска напредна странка](#) објављено 17. јула 2020. године
6. [Српска напредна странка Сурчин](#) објављено 15. јула 2020. године
7. [Српски патриотски савез](#) објављено 15. јула 2020. године
8. [Уверић Радован](#) објављено 6. јула 2020. године
9. [Зеленовић Небојша](#) објављено 6. јула 2020. године
10. [Српска напредна странка Осечина](#) објављено 2. јула 2020. године
11. [Српска напредна странка](#) објављено 30. јуна 2020. године
12. [Српска напредна странка](#) објављено 24. јуна 2020. године
13. [Српска напредна странка](#) објављено 24. јуна 2020. године
14. [Српска напредна странка Велико Градиште](#) објављено 22. јуна 2020. године
15. [Српска напредна странка Зајечар](#) објављено 22. јуна 2020. године
16. [Српска напредна странка](#) објављено 22. јуна 2020. године
17. [Српска напредна странка](#) објављено 18. јуна 2020. године
18. [Српска напредна странка Параћин](#) објављено 18. јуна 2020. године
19. [Група Грађана „Нови људи за бољу Тополу“ Топола](#) објављено 17. јуна 2020. године
20. [Српска напредна странка Ниш](#) објављено 17. јуна 2020. године
21. [Српска напредна странка Трстеник](#) објављено 11. јуна 2020. године
22. [Српска напредна странка Бајина Башта](#) објављено 10. јуна 2020. године
23. [Српска напредна странка ГО Раковица](#) објављено 10. јуна 2020. године
24. [Српска напредна странка Нови Кнежевац](#) објављено 10. јуна 2020. године
25. [Српска напредна странка Горњи Милановац](#) објављено 10. јуна 2020. године
26. [Социјалистичка партија Србије \(СПС\) – Јединствена Србија \(ЈС\) Ваљево](#) објављено 9. јуна 2020. године
27. [Српска напредна странка](#) објављено 9. јуна 2020. године
28. [Социјалистичка партија Србије Звездара](#) објављено 3. јуна 2020. године
29. [Српска напредна странка Ковин](#) објављено 3. јуна 2020. године

30. [Српски патриотски савез](#) објављено 29. маја 2020. године
31. [Српска напредна странка Темерин](#) објављено 29. маја 2020. године
32. [Боља Србија](#) објављено 28. маја 2020. године
33. [Српска напредна странка](#) објављено 22. маја 2020. године
34. [Социјалистичка партија Србије](#) објављено 22. маја 2020. године
35. [Српска напредна странка](#) објављено 22. маја 2020. године
36. [Коалиција Александар Вучић – За нашу децу из Трстеника](#) објављено 20. маја 2020. године

У одлуци која се тиче СНС у Крагујевцу, била је изнета сумња у злоупотребе јавних ресурса од стране локалних функционера те странке. То би се огледало у томе што су у радно време обилазили крагујевачка насеља у организацији странке и да су користили пројекте града за изборну кампању („сви ови функционери и директори су ту због вас“). Агенција је утврдила да су били у питању скупови без страначких обележја и помињања странке, да се радови не изводе на захтев странке, те да стога нема злоупотребе јавних ресурса. Ова одлука је донета 27.10.2020, далеко након окончања кампање. И сама пријава је поднета 2.10.2020.

Према оцени Агенције није било кршења Закона у случају када је на објава посете премијерке Ане Брнабић Ариљу на друштвеним мрежама била пропраћена бројем 1. (изборна листа СНС, чији је она члан). Агенција је утврдила да је премијерка имала састанак са пољопривредницима и у посети фабрици за прераду воћа (од 12.45 до 13.00), а да је истог дана (пет минута касније) учествовала на страначком састанку локалног одбора СНС и да је то чинила „у слободно време“. Ова одлука је објављена 14.10.2020, а пријава по којој је

поступано је такође поднета значајно после избора, 5.10.2020.

Одлуком (14.07) Агенција је утврдила да је СНС повредила закон тако што је током кампање за локалне изборе у Сурчину користила општински спортски комплекс “Интеграл”. Општински одбор СНС у Осечини је, према одлуци Агенције од 1. 07 . Повредио закон јер је објавио видео спот у коме се види директор “Крушик – пластике” који даје изјаву у просторијама ове фирме, а поред њега су запослени у радним оделима.

Агенција је (6.07.) донела меру јавног објављивања препоруке за разрешење председника општине Нови Кнежевац Радована Уверића, јер је у интервјуу, објављеном на знаничној интернет презентацији општине, позвао грађане да гласају за листу “Александар Вучић – за нашу децу”.

Агенција је (одлуком од 6.08) утврдила да је Коалиција “Небојша Зеленовић – за Шабац” повредила закон тако што је за потребе изборне кампање злоупотребила јавне ресурсе, јер је снимила спот у просторијама Градског базена Шабац. Због истог, Агенција је (17.06) донела меру јавног објављивања препоруке за разрешење Зеленовића са функције градоначелника Шапца.

Агенција је (20.07) је одбацила пријаву против странке Српски патриотски савез – Александар Шапић, наводећи да нема доказа да је та странка током кампање делила намирнице грађанима на Новом Београду, што је забрањено законом. Пријава против Шапићеве странке одбачена је (14.07) и поводом пријаве да су грађанима Новог Београда достављани лифлети са бесплатним породичним картицама за коришћење базена у центру “11.април” којим управља Општина Нови Београд, а на чијем је челу Шапић.

Већина пријава је одбијена, јер Агенција није утврдила да би могло бити повреде Закона. То је био случај са пријавом против СНС због коришћења разговора који је председник Србије имао са председником Европске народне партије (24.6), коришћењем простора у власништву државе или локалне самоуправе и ресурса ЕПС и Србија воз за израду промотивног спота СНС (24.6)

Агенција је установила да се у споту „користе раније јавно доступни и објављени видео снимци“ (кад је реч о имовини јавних предузећа), а да је за израду спота коришћен простор Председништва Србије и да је то дозвољено зато што Александар Вучић „током вршења јавне функције има право на безбедносну заштиту, па самим тим је, из разлога личне безбедности, то право имао и током снимања наведеног спота на наведеном простору“.

Одбијена је пријава која се односи на коришћење пројекта финансираног од стране Министарства културе у Великом Градишту од стране локалних функционера, коришћење јавних предузећа и јавних установа у Зајечару за потребе финансирања кампање (зато што је у питању „лични facebook налог“ градоначелника), коришћења ресурса ЈП Путеви Србије у корист СНС (асфалтирање у Кукуловцима код Лесковца), што је аргументовано тиме што ЈП Путеви Србије „није изводило радове у том селу на захтев СНС“, већ из средстава којима законито располаже (одлука од 22.6).

У одлуци од 18.6.2020. Агенција је установила да је СНС прекршила правила тиме што је снимила и објавила спот у којем се користе ресурси и ознаке ЈП ЕПС. У вези са тиме, странци је издата мера упозорења. Није познато да ли су у вези са тиме предузимане и друге мере, попут подношења кривичних или прекршајних поступака, поступка за утврђивање

одговорности у самом ЈП за злоупотребе или поступак за забрану емитовања ТВ спота.

Није покренут поступак против СНС за повреду Закона у Параћину (коришћење ресурса ЈП ЕПС) у акцији политичке странке. Група грађана „Нови људи за бољу Тополу“ су прекршили Закон користећи јавне ресурсе – просторије основне школе.

Одбачена је пријава против СНС у Нишу, јер је оцењено да се пријава односи на објаве на личном профилу нишког градоначелника. Пријава из Трстеника је одбачена јер се односила на активности које су финансиране из личних средстава (акција промовисана на скупу уз ознаке политичке странке). У Бајиној Башти одбачена пријава се односила на објаву са страначког ФБ налога, где је било речи о радовима финансираним из локалног буџета. Сличан је случај и у вези са пријавама за кршење закона у Раковици, Новом Кнежевцу, Горњем Милановцу (СНС), пријавом против СПС-ЈС на Звездари, СНС у Ковину, СПАС на Новом Београду, СНС у Темерину, СНС у Трстенику, СНС и СПС (кроз објаве активности државних функционера на страначком ФБ налогу уз ознаке кампање) и кроз страначки спот СНС у којем се приказују снимци посета функционера јавним установама.

С друге стране, утврђена је повреда правила од стране СПС-ЈС у Ваљеву, због коришћења ресурса ЈКП „Водовод“ и ЈКП „Топлана“ за израду спота ове коалиције. СНС је такође повредила Закон приликом израде свог промотивног спота у КБЦ „Звездара“. Боља Србија је повредила Закон у општини Топола, коришћењем просторија основне школе за изборну кампању. Није познато да ли су у вези са тиме предузимане и друге мере, попут подношења кривичних или прекршајних поступака, поступка за утврђивање одговорности у самом ЈП, односно јавним установама за злоупотребе

или поступак за забрану емитовања ТВ спота.

Поводом закључка Агенције на основу неких пријава да није дошло до повреде правила о финансирању кампање, Транспарентност Србија је повела управне спорове, али о њима још увек није решено:

- [Пријава Агенцији - Дробњак](#)
 - [Одговор Агенције](#)
 - [Приговор и иницијатива ТС Агенцији](#)
 - [Туžба Управном суду](#)
- [Пријава Агенцији - сајт председника Србије](#)
 - [Решенје Агенције - није повређен закона](#)
 - [Туžба Управном суду](#)
- [Пријава Агенцији - Зaječар јавне установе и службе у кампањи](#)
 - [Решенје Агенције - нема повреде закона од стране SNS](#)
 - [Туžба Управном суду](#)
 - [Решенје Агенције - Ниčić повредио закон](#)
- [Пријава Агенцији - коришћење јавних објеката и имовине јавних предузећа у споту SNS](#)
 - [Решенје Агенције - није повређен закона](#)
 - [Туžба Управном суду](#)

„Волонтерски сервиси“ и додела хуманитарне помоћи

Агенција је пропустила да реагује не чекајући ничију пријаву у вези са приметним проблематичним питањима у вези са финансирањем партија. Током **ванредног стања** јавиле су се оптужбе, које нису проверене, да су активисти владајућих странака укључени у општинске „волонтерске сервисе“, који пружају помоћ старијим суграђанима. едан од разлога за то је могло бити и пуштање у рад новог софтвера. Међутим, и након што су извештаји почели да се појављују уочено је да постоје грешке (код збирова за поједине категорије расхода), тако да су исправљени извештаји за већину учесника изборне трке постали доступни јавности тек око два месеца након окончања изборног процеса, а након упозорења које је дала ТС.²

Агенција је 18.6.2020 (три дана пред изборе, а слична упозорења су давана ранијих година) указала политичким субјектима „да подела промотивног материјала у виду пакета са животним намирницама, или основним хигијенским прибором, није предвиђена Законом о финансирању политичких активности“. Такође су указали да су за овакве активности, законом установљени други облици удруживања грађана, и позвали политичке субјекте да промоцијом искључиво политичких програма и кандидата који ће га спровести, себи обезбеде изборну подршку. У вези са тим, Агенција је подсетила политичке субјекте да средства добијена из јавних и приватних извора могу да користе само за

рад са бирачима и чланством кроз организовање и одржавање скупова, промоцију, израду и поделу рекламног материјала, брошура, лифлета и публикација, политичко оглашавање, истраживање јавног мњења, медијске, маркетиншке и консултантске услуге које су недвосмислено повезане са изборном кампањом.³

Twitter налози

Агенција за сада није истраживала могуће повреде правила о финансирању кампање од стране владајуће СНС након што је компанија Twitter објавила да је брисала 8.558 налога који су служили за промоцију те партије и њеног председника. Директор Агенције, упитан за то, рекао је да не би било могуће испитати случај у овом тренутку а да се службеници Агенције не изложе здравственој опасности.⁴

² <https://www.danas.rs/politika/szs-sns-zloupotrebljava-rad-volontera/>, на пример

³ <http://www.acas.rs/paketi-humanitarne-pomoci-u-izornoj-kampanji/>

⁴ <https://nova.rs/politika/agencija-za-borbu-protiv-korupcije-bavicemo-se-sns-botovima/>

Извештај Агенције о контроли трошкова изборне кампање у 2020. години са коментарима

Обухват извештаја

Агенција је свој извештај о контроли трошкова изборне кампање сачинила и објавила у марту 2021. године.⁵ Извештај обухвата податке о контроли за више врста избора који су расписани у марту 2020. године (за народне посланике, посланике у Скупштини АПВ, као и у скупштинама 25 градова, 105 општина и 24 градских општина).

Агенција је за потребе контроле трошкова изборне кампање по пети пут организовала мониторинг изборних активности свих коалиција, политичких странака и група грађана које су у 2020. години на републичком, покрајинском односно локалном нивоу имале проглашене изборне листе. Како се наводи, мониторинг је трајао од 06. марта до 21. јуна 2020. године са прекидом у току проглашења ванредног стања. За време изборне кампање ангажовано је 120 посматрача који су пратили и извештавали о активностима политичких субјеката на терену током изборне кампање. Каже се и да су подаци из мониторинга коришћени за упоредну анализу приликом контроле достављених извештаја о трошковима изборне кампање.

Извештаји ангажованих посматрача Агенције, ни овај пут нису објављени, ни током кампање, ни обједињено, у оквиру извештаја о контроли. Услед тога није видљиво не само које трошкове изборне кампање су посматрачи опазили, већ ни које

све врсте трошкова су уопште биле предмет мониторинга.

Агенција наводи да је успешно одговорила и изазову у примени нових одредаба Закона о финансирању политичких активности које се односе на забрану злоупотребе јавних ресурса.

(Не)подношење извештаја

У 2020. години на свим нивоима учествовало је укупно 949 политичких субјекта (203 групе грађана, 374 политичке странке, 372 коалиције) и исто толико је имало обавезу да достави извештај о трошковима изборне кампање. Обавезу је испунило 747 политичких субјеката док 202 политичка субјекта нису доставили извештаје (38 политичких странака, 135 група грађана и 29 коалиција). У року је своје извештаје доставило 747 политичких субјеката од чега 336 политичких партија, 343 коалиције и 68 група грађана, с тим што два политичка субјеката нису доставили извештаје у електронској, већ само у папирној форми тако да се ти извештаји не налазе у електронским евиденцијама и на веб сајту Агенције. Против политичких субјеката који нису поднели Агенцији Извештај о трошковима изборне кампање до краја 2020. године поднето је 144 захтева за покретање прекршајног поступка, од којих

⁵ <https://www.acas.rs/wp-content/uploads/2021/04/Izvestaj-verzija-V-Kampanja-konacno.pdf>

се 49 захтева односи на политичке странке, а 95 захтева на групе грађана. Као што се може видети из података које наводи Агенција, извештаји нису уопште били достављени у 202 случаја, док је поднето свега 144 захтева за покретање прекршајног поступка.

Остало је **нејасно да ли је Агенција пропустила да поднесе такве захтеве** у преосталих 58 случајева (18 странака и 40 група грађана), или су неки захтеви обухватили више прекршаја истог политичког субјекта. Још више **збуњују изнети подаци на основу којих се подудара број политичких субјеката који су доставили извештаје и оних који су извештаје доставили у року** (у оба случаја 747). С друге стране, сама Агенција је раније саопштила да је против седам политичких субјеката покренула прекршајни поступак зато што нису у року доставили своје финансијске извештаје који се односе на парламентарне изборе. Још више збуњује чињеница да су **неки од извештаја за парламентарне изборе објављени далеко после истека рока за подношење**, али са датумима као да су поднети на време.

Агенција наводи да су сви поднети извештаји након спроведене формалне контроле исправности објављени на веб сајту Агенције.

Обухват контроле

Садржинска контрола годишњих финансијских извештаја обухватила је 67 политичка субјекта, односно 31 коалиција, 30 политичких странака и 6 група грађана. Том контролом је обухваћено 93,21% укупно прикупљених и 92,56% укупно утрошених средстава које су остварили сви политички субјекти који су поднели извештаје (мисли се на податке о укупно

прикупљеним и утрошеним средствима која су пријављена у извештајима).

Међу критеријумима за *одабир субјеката контроле* наводи се:

- политички субјекти са највећим приходима у кампањи;
- политички субјекти са највећим трошковима кампање;
- политички субјекти са највећом разликом између прихода и трошкова кампање;
- сви политички субјекти који су учествовали на парламентарним, локалним и покрајинским изборима одржаним 21. јуна 2020. године.

Имајући у виду последњи наведени критеријум („сви политички субјекти који су учествовали ...) **није јасно како је могуће да је обухват извештаја мањи од 100%**.

Информације које су коришћене у контроли

У процесу анализе и контроле извештаја о трошковима изборне кампање Агенција је користила податке добијене од политичких субјеката, органа власти, пословних банака и осталих правних лица.

У поступку контроле, Агенција је упутила захтеве политичким субјектима за доставу додатних података који се односе на финансирање изборне кампање као што су:

- захтев за допуну извештаја о трошковима кампање, којим је тражено од политичких субјеката да отклоне формалне недостатке извештаја (погрешно навођење назива политичког субјекта који је учествовао у изборној кампањи, погрешно навођење података у обрасцу, ненавођење назива пружаоца услуга, изостављање печата,

изостављање потписа овлашћеног лица политичког субјекта, изостављање података о коалиционим партнерима),

- захтев политичким субјектима за доставу података - спецификација трошкова у делу обрасца И-2 трошкови изборне кампање,

- захтев политичким субјектима за доставу додатних података – потврде, односно изјаве свих правних лица давалаца прилога политичким субјектима у 2018, 2019. и 2020. години и то: изјаве или потврде надлежног органа да су измирили све обавезе по основу јавних прихода; изјаве да не врше, нити су вршили у последње две године делатност од општег интереса по основу уговора; податке о својој власничкој структури као и изјаву да нису прекорачили максималну вредност давања на годишњем нивоу.

Из наведеног се **не може закључити да ли је Агенција од политичких субјеката затражила поједине податке** који би могли бити од значаја за утврђивање тачности и потпуности извештаја о трошковима кампање. На пример, то су додатни подаци који би пружили објашњење за разлоге због којих се у неким случајевима наводе трошкови штампања промотивног материјала, али не и дистрибуције тог материјала, шта је све било обухваћено појединим трошковима чија се цена чини превисоком у односу на упоредиву тржишну цену или на цене које су за сличне трошкове плаћали други политички субјекти, како су плаћени поједини трошкови за поједине активности које су опажене током изборне кампање, а нису изричито наведени у извештајима и друго. Такође, иако је Агенција тражила и добила прецизирање појединих делова извештаја, **ови извештаји нису објављени у допуњеном облику**, тако да су те додатне информације доступне само Агенцији, а не и заинтересованим грађанима.

Агенција наводи да је користила и податке добијене од Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства финансија, Пореске управе, Управе за трезор, Министарства унутрашњих послова, изборних комисија, Републичке радиодифузне агенције (! – ово је ранији назив Регулаторног тела за електронске медије, који се не користи већ шест година) и Републичког геодетског завода. Сви наведени државни органи су доставили тражене податке, односно омогућили коришћење тражених података. Агенција је од Покрајинског секретаријата за финансије АПВ и јединица локалних самоуправа тражила податке о укупном износу средстава намењеном за финансирање изборне кампање за 2020. годину и то новчана средства из јавних извора која су пренета на основу положеног изборног јемства и освојених мандата, износе средстава која су опредељена и додељена подносиоцима проглашених изборних листа за намене финансирања изборне кампање у 2020. години, као и бројеве рачуна на које су ова средства трансферисана. Тражене податке доставиле су све јединице локалних самоуправа. Из овог дела Извештаја Агенције није јасно **који су тачно подаци тражени од других државних органа**. У том погледу, нарочито је значајно сагледати шта је све од информација Агенција тражила и добила од РЕМ.

Агенција се обратила пословним банкама са захтевом за достављање података о промету по текућим динарским и девизним рачунима политичких субјеката у 2020. години, као и стању обавеза политичких субјеката по кредитима за изборну кампању. Све пословне банке су одговориле на захтев Агенције. Обраду достављених података отежавала је околност што све пословне банке нису испоштовале тражену форму за доставу података.

Најзад, Агенција наводи да је током контроле тражила податке од правних лица која су била пружаоци услуга политичким субјектима (маркетиншке агенције, издаваоци билборда, аутопревозници, медији – електронски и штампани). Одговоре на упућене захтеве за доставу података о финансирању политичких субјеката за изборну кампању доставило је преко 90% правних лица. Поред очигледног проблема – да неки субјекти нису доставили Агенцији тражене податке, **остало је недоречено и то да ли је Агенција тражила такве додатне податке од свих пружалаца услуга или само од неких и по којем критеријуму.** Поред тога, на овом месту се не помиње да ли су подаци тражени само од оних пружалаца услуга који су наведени у финансијским извештајима или и од других, за које је мониторингом утврђено да су пружали такве услуге, али се не наводе у извештајима. Најзад, остало је **недоречено да ли је Агенција покретала неке поступке против оних правних лица која нису доставила тражене податке.**

Финансијски показатељи

Као и ранијих година, и у овом извештају значајна пажња је посвећена финансијским показатељима кампање.

Према налазима Агенције укупно је за све врсте избора приказано 1.373.831.981,06 динара прихода и 1.379.426.336,40 динара расхода.

Политички субјекти су утрошили укупно 96.000.000,00 динара из кредита. Међу 67 контролираних политичких субјекта, 16 су исказали веће приходе од расхода у укупном износу од 2,624,735.82 динара, док је 13 исказало веће расходе од прихода у износу од 25,438,032.10 динара, 38 је имало уравнотежене приходе и расходе.

У укупно приказаним приходима 65% се односи на буџетска средства, 6% на прилоге физичких, 2% прилоге правних лица, док 27% представљају „сопствена средства“.

Агенција наводи да „у поступку контроле нису утврђена битнија одступања између података исказаних у извештају о трошковима изборне кампање, података евидентираних кроз изводе текућих рачуна политичких субјеката и података достављених од стране Министарства финансија и надлежних органа задужених за финансије на локалном нивоу.“

Такође се наводи да политички субјекти нису у својим извештајима о трошковима изборне кампање исказали остварене приходе по основу добијених бесплатних услуга из јавних извора. Агенција не наводи да ли је ове наводе проверавала, односно да ли је било неких случајева да су за кампању коришћени, нпр. ресурси јавних предузећа или локалних самоуправа под условима који одступају од тржишних.

Када је реч о другим видовима прихода, у извештају се наводе подаци о укупном учешћу, али без назнака о томе да ли су ти приходи приказани потпуно.

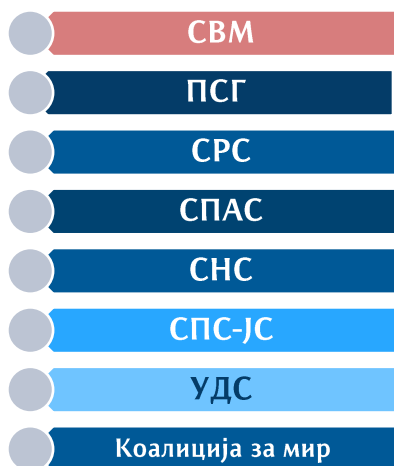
Када је реч о пријављеним расходима, према налазима Агенције из извештаја, две трећине се односи на оглашавање, 21% на трошкове изборног материјала, 3% на јавне догађаје, а 9% на остало.

У оквиру наслова „неусаглашеност података“ наводи се следеће: „Поједини политички субјекти у делу извештаја о трошковима изборне кампање нису приказали податке о наменским рачунима које имају отворене код пословних банака. Провером портала Народне банке Србије дошло се до ових података и Агенција је накнадно извршила увид и проверу промета по овим рачунима.“

Налази контроле

Следећи део Извештаја о Агенцији – део III носи назив „Нацрти контроле извештаја о трошковима кампање за изборе за народне посланике у Народну скупштину Републике Србије“. Нејасно је зашто се користи израз „нацрти“, односно, **да ли Агенција планира да ове извештаје допуњава, када би то могла да учини и да ли ће они бити објављени.** За тиме постоји веома велика потреба, што се може видети и [из дописа који је ТС упутила Агенцији](#) али досадашња пракса Агенције је била таква да накнадни извештаји о контроли нису објављивани.

Код следећих осам учесника кампање Агенција није утврдила ни један облик кршења правила о финансирању политичких активности у вези са кампањом за националне изборе:

Преступи који су утврђени контролом су следећи:

- Руска странка – У поступку контроле извештаја о трошковима изборне кампање за народне посланике у Народну скупштину Републике Србије у 2020. години, утврђено је да је посебни рачун коришћен за финансирање више нивоа изборних кампања. Утврђено је да поднети извештајне садржи све податке о висини и структури

уtroшених средстава, јер нису исказане услуге занатске радње у износу од 120.000,00 динара. Агенција је због утврђене неправилности против политичке странке и одговорног лица у политичкој странци поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

- „Суверенисти“ - Политички субјект није поднео извештај о трошковима изборне кампање у прописаном року, због чега је Агенција поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду. Пред Агенцијом је у току поступак провере чињеничног стања накнадно достављеног извештаја, ради утврђивања евентуалних повреда Закона. Поред тога, Агенција наводи да је политички субјект целокупна новчана средства из јавних извора, која су примљена на наменски рачун, пренео на текући рачун Удружења „Доста је било-Рестарт“. Такође, све трошкове настале у вези са изборном кампањом политички субјект је плаћао са рачуна Удружења „Доста је било-Рестарт“.

- Метла - Политички субјект је поднео Агенцији извештај о трошковима изборне кампање и у поступку контроле утврђене су неправилности које указују на евентуалну повреду закона. Агенција је због ненаменског коришћења средстава за редован рад, против политичког субјекта и одговорног лица, поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном Прекршајном суду. Део трошкова насталих у вези са финансирањем изборне кампање, плаћани су са посебног рачуна намењеног за финансирање изборне кампање, док је део трошкова плаћен са рачуна за редован рад. У поступку контроле, утврђено је да су са рачуна за редован рад плаћени следећи трошкови: извршиоцу услуге „Собра“ Београд износ од 71.365,62 динара; Прва телевизија д.о.о Београд износ од 200.000,00 динара; „Pink international company“ Београд износ од 100.000,00

динара и „Ringer Axel Springer d.o.o“ Београд износ од 150.000,00 динара. Такође је утврђено да политички субјект има дуговања према пружаоцима услуга у изборној кампањи.

- ПОКС - Пред Агенцијом је у току поступак утврђивања релевантних чињеница, које се евентуално односе на повреду Закона. Политички субјект је на свом веб сајту објавио прилоге физичких и правних лица која премашују износ просечне месечне зараде. У поступку контроле утврђено је да су следећа правна лица дала прилоге политичком субјекту а да су у претходне две године вршиле делатности од општег интереса по основу уговора: 1. „Limeks gradnja 021“ д.о.о. Нови Сад, МБ 20857820, уговор закључен са ОШ „Вук Караџић“, дана 08.10.2019. године; 2. „Медицински депо плус“ д.о.о. Нови Сад, МБ 08767491, уговор закључен са Установом за децу и омладину СОС Дечије Село „Др Милорад Павловић“ дана 05.12.2019. године и уговор закључен са Војводина шуме дана 20.06.2018. године; 3. „Нова Опрема“ д.о.о. Нови Сад МБ 21162299, уговор закључен са ЈКП Шумадија Крагујевац крајем 2019. године; 4. „Боб“ д.о.о. Нови Сад МБ 08497923, уговор закључен са Министарством грађевинарства саобраћаја и инфраструктуре дана 05.02.2020. године, што није у складу са чланом 12. став 3. Закона. Иако се у извештају Агенције наводи да је реч о уговорима које су донатори закључивали у вези са „вршењем делатности од општег интереса“, из наведеног се не може закључити на коју врсту послова се ови уговори односе. Међутим, чини се да би то најпре могли бити уговори који се односе на **јавне набавке**. Уколико је то тачно, отвара се питање да ли је закључак Агенције о недопуштености прилога основан. Наиме, појам „делатности од општег интереса“ се најчешће тумачи у контексту одредаба Закона о јавним предузећима и Закона о

комуналној делатности. То значи да би партијама било забрањено да остварују приходе од предузећа којима је поверено вршење неких делатности од општег интереса, на пример, тако што пружају услуге одвођења смећа или приградског превоза. С друге стране, не би било забрањено да примају прилоге од фирми које су у поступку јавне набавке изабране да изграде школу или да продају намештај јавним институцијама.

- СПП - Политички субјект није поднео извештај о трошковима изборне кампање у прописаном року, због чега је Агенција против политичке странке Странка правде и помирења и одговорног лица поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду. Пред Агенцијом је у току поступак провере чињеничног стања накнадно достављеног извештаја, ради утврђивања евентуалних повреда Закона. Контролом је утврђено да трошкови настали у вези са финансирањем изборне кампање нису плаћани са посебног рачуна намењеног за финансирање изборне кампање, већ са рачуна за редован рад, на који су пренета средства са наменског рачуна за финансирање изборне кампање.

- АДА - У поступку контроле Извештаја о трошковима изборне кампање за избор народних посланика у Скупштину Републике Србије, утврђено је да извештај не садржи податке о пореклу, висини и структури утрошених средстава за изборну кампању у износу од 108.000,00 динара према једном пружаоцу услуга („Griffon“ Врање), због чега је Агенција против политичке странке Партија за демократско деловање и одговорног лица поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

- Заветници - У поступку контроле извештаја о трошковима изборне кампање, утврђено је да извештај садржи неправилности које указују на евентуалне

повреде Закона о финансирању политичких активности. Пред Агенцијом је у току поступак утврђивања релевантних чињеница, које се односе на постојање евентуалне повреде Закона. Политички субјект је отворио један посебан рачун код Управе за трезор Министарства финансија, који је користио за финансирање изборне кампање на свим нивоима избора на којима је учествовао. (парламентарни избори, градови Ниш, Краљево, Лозница, Лесковац, Прокупље, општина Лајковац и градске општине Чукарица, Вождовац, Лазаревац, Раковица, Гроцка, Звездара, Земун и Палилула). Због немогућности контроле само извештаја за избор посланика у Народну скупштину извршена је контрола свих достављених извештаја на свим нивоима избора. Контролом заједничког рачуна утврђено је да у извештајима нису исказани следећи приходи: приходи из буџета општине Лајковац (освојена 2 мандата) 13.704,82 динара, приходи из буџета градске општине Палилула (освојена 2 мандата) 17.197,51 динар, приходи из буџета градске општине Гроцка (освојен 1 мандат) 10.941,63 динара, приходи из буџета града Лознице (освојена 2 мандата) 27.494,21 динар и приходи из буџета града Прокупља (освојен 1 мандат) 27.381,00 динар, а који су евидентирани су кроз изводе наменског рачуна. Контролом промета рачуна који је политички субјект користио за финансирање изборне кампање и исказаних трошкова у Извештају, утврђено је да нису исказани трошкови у укупном износу од 317.074,60 динара а односе се на извршена плаћања следећим правним и физичким лицима: Бакин ресторан, Лазаревац 101.000,00 динара; предузетник Андријана Сајко, Београд, 129.338,00 динара; предузетник Григорије Лазаревић, Косијерић 27.000,00 динара; предузетник Милан Зујић, Београд 59.000,00 динара и трошкови платног промета, Управа за трезор 736,60 динара. Утврђено је да је политички

субјект у извештају за Градску општину Чукарица исказао трошкове НИС-а у износу од 10.054,00 динара, који нису евидентирани кроз изводе рачуна.

- Здрава Србија - Политички субјект је поднео Агенцији извештај о трошковима изборне кампање и у поступку контроле је утврђено да извештај не садржи све податке о пореклу, висини и структури прикупљених и утрошених средстава из јавних и приватних извора. Политички субјект није приказао податак о изборном јемству и контролом је утврђено да није исказао део трошка према једном пружаоцу услуга у износу од 59.965,80 динара, због чега је Агенција против политичке странке Здрава Србија и одговорног лица поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

- СДА - Политички субјект није поднео извештај о трошковима изборне кампање у прописаном року, због чега је Агенција поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду. У поступку контроле накнадно достављеног извештаја о трошковима изборне кампање, утврђено је да су трошкови у износу од 428.630,00 динара плаћени са рачуна за редован рад, док у извештају нису исказани трошкови изборне кампање у износу од 411.594,86 динара, који су плаћени са наменског рачуна политичког субјекта. Пред Агенцијом је у току поступак утврђивања релевантних чињеница, које се односе на евентуалну повреду Закона.

- Народни блок - Политички субјект није поднео извештај о трошковима изборне кампање у прописаном року, због чега је Агенција поднела захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду. Пред Агенцијом је у току поступак провере чињеничног стања накнадно достављеног извештаја, ради утврђивања евентуалних повреда Закона.

Иницијатива ТС за накнадно испитивање веродостојности извештаја о контроли трошкова изборне кампање у 2020.години

Транспарентност Србија је упутила Агенцији за спречавање корупцију иницијативу за накнадно испитивање веродостојности појединих делова извештаја о трошковима кампање у априлу 2021, након увида у објављени извештај Агенције. Наиме, након објављивања извештаја о контроли остало је нејасно да ли је Агенција у поступку контроле проверавала веродостојност одређених трошкова које су политичке странке изнеле у својим извештајима, односно неправилности у попуњавању извештаја, а које је Транспарентност Србија уочила приликом анализе тих извештаја као и сопственим мониторингом изборне кампање.

Транспарентност Србија је иначе своје налазе објавила на свом сајту⁶, а јавности их је представила на конференцији одржаној 21.децембра 2020, на којој су учествовали и представници Агенције.

Кроз анализу извештаја о трошковима изборне кампање за народне посланике смо уочили многа питања у вези са којима би Агенција требало да заузме начелне ставове, предузме одређене мере у контроли извештаја или да измени Правилник и решења у апликативном софтверу и пре него што дође до измене Закона о финансирању политичких активности, које су по много основа потребне.

Поред тога, уочили смо бројне ситуације у којима би требало прибавити додатне информације у вези са подацима који су изнети у извештајима политичких субјеката, да би се проверила њихова веродостојност као и поштовање правила из Закона о финансирању политичких субјеката.

Агенцију смо подсетили на неке од њих и позвали овај орган да своју контролу прошири и на питања која су овде изложена и да обавести јавност о исходу контроле.

На крају, имајући у виду бројне пропусте и недоследности приликом попуњавања извештаја о трошковима изборне кампање, изнели смо став да би Агенција требало да затражи од подносилаца да поднесу и објаве допуњене извештаје (након корекција), односно да то сама учини, а на основу података које прибави или утврди током контроле.

До сада није било одговора на ову иницијативу, нити видљивог поступања у вези са њом.

Чланице коалиције, њихова видљивост и трошкови

- Образац не садржи рубрику за упис свих чланица коалиције политичких странака.

У вези са овим проблемом уочили смо следеће могуће недостатке: Код Албанске алтернативе, у извештају политичког

⁶https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Analiza_izvestaja_o_troškovima_izborne_kampanije_na_parlamentarnim_izborima_2020.pdf

субјекта на сајту Агенције, не наводе се чланице коалиције. СПАС се такође наводи као коалиција, али се не спомињу друге чланице осим СПАС-а. Ни код СНС-а се не наводе чланице коалиције, нити евентуални трошкови коалиционих партнера. Исти случај је и са коалицијама Савеза Војвођанским Мађара, Уједињена демократска Србија и Коалиција за мир. Метла 2020 је такође наступила као коалиција политичких странака, међутим, ни са збирне изборне листе код РИК-а, ни из финансијског извештаја, не види се које све странке чије ову коалицију. За листу „Народни – блок – Велимир Илић – генерал Момир Стојановић“ извештај је поднела странка Нова Србија, и тај је извештај представљен као извештај политичке странке.

Интересантан је и случај ПОКС-а, који се у извештају на сајту Агенције наводи као странка, а предала је листу као Коалиција за Краљевину Србију (ПОКС, Монархистички фронт, Српски покрет монархиста) – Жика Гојковић (<http://poks.rs/tag/izbori/page/2/>), како је уписана и код РИК-а. Слично је и са Странком правде и помирења, која је, иако је реч о коалиционој изборној листи, поднела извештај као политичка странка. Иако је судећи по називу реч о коалиционој изборној листи – Милан Стаматовић – Здравом да победи – Драган Јовановић – Боља Србија – Здрава Србија, извештај је поднет за политичку странку „Здрава Србија“.

Сматрамо да овде наведени недостаци имају значаја како са становишта формалне исправности поднетих извештаја, тако и због питања потпуности извештаја, услед могућих трошкова других чланица коалиције поред оних које су поднеле извештај о трошковима кампање.

Учешће удружења у финансирању кампање

У неким изборним листама се као чланице коалиције наводе удружења (која нису политички субјекти), њихови називи се не наводе у финансијским извештајима, и није јасно да ли Агенција обухвата и та удружења својом контролом.

У вези са овим проблемом уочили смо следеће могуће недостатке: У „Коалицији за мир“ су и удружења, иако није реч о политичким субјектима. Као веб-сајт коалиције наведен је сајт једног удружења, „Толеранција Србије“, али на њему нема вести о коалицији и изборима. Слично је и са Уједињеном демократском Србијом – може се поставити питање статуса појединих чланица коалиције која нису политичке странке, већ удружења – нпр. Србија 21, Грађански демократски форум, као и Војвођански фронт (који је регистрован као удружење, а често се помиње као коалиција политичких странака).

У свим таквим случајевима спорно је могу ли удружења бити чланице коалиције (политичких странака), као и дозвољеност и евидентирање трошкова које има удружење у вези са изборном кампањом. Примера ради, у случају УДС-а, није видљиво са рачуна које чланице коалиције је уплаћен новац (не постоји рубрика у обрасцу где би то било уписано).

Из извештаја Агенције се не види да је било које од ових питања било размотрено (нпр. да ли су удружења учествовала у финансирању кампање) и до каквих закључака је Агенција дошла током контроле.

Један или више рачуна за финансирање кампање

- Неки подносиоци извештаја имају и рачун у пословној банци и рачун код Трезора, неки само један, неки само други. Требало би заузети став о томе које поступање би било у складу са Законом, имајући у виду одредбе према којима се изборна кампања финансира преко јединственог рачуна.

Примери различитог поступања: Рачун само код Трезора имале су СДА, Руска странка, Заветници и Коалиција за мир (мада ова последња није користила јавне ресурсе за финансирање кампање). Здрава Србија и ПСГ имале су рачун само у банкама а СВМ само у Поштанској штедионици. Оба рачуна имале су остале листе: Нова Србија, СПП, Здрава Србија, УДС, СРС, СПАС, СПС-ЈС, СНС, Суверенисти и коалиције Метла и Албанска алтернатива.

Велике разлике у цени и непотпуни приказ трошкова промотивних материјала

- Приметили смо велике разлике у цени појединих промотивних материјала код различитих политичких субјеката, које се не могу објаснити бројем примерака који су набављени и дистрибуирани. Иако разлике могу бити легитимне, и у вези са квалитетом израде, контрола коју врши Агенција би требало да обухвати поређење међу сличним трошковима код разних политичких субјеката како би се дошло до валидних закључака о томе да ли су трошкови приказани реално, односно да ли су

приказани у увећаном или умањеном износу ради избегавања законских обавеза.

Неки од примера у вези са овим уоченим проблемом су следећи:

У случају листе Народни блок/Нова Србија, трошкови за промотивни материјал су приказани углавном детаљно, али има и нелогичности – разлика у броју прибављених и дистрибуираних материјала. Такође наведени су само трошкови штампања брошура и плаката али не и трошкови дистрибуције. СДА је навела високе трошкове „другог промотивног материјала“ – више од 6 милиона динара, без навођења врсте и броја. Нема ни трошка дистрибуције промотивног материјала. СПП је такође приказао високу цену за израду плаката, али нису пријављени трошкови дистрибуције промотивног материјала. Слично је поступила и Руска странка, док Здрава Србија има само наведен трошак дистрибуције. ПОКС је такође приказао трошак за дистрибуцију летака али није видљив ни број летака, ни јединична цена. На штампање „другог промотивног материјала“ ПОКС је утрошио готово 200 хиљада динара, међутим, није наведен никакав трошак набавке и дистрибуције, као ни јединична вредност и број, што извештај у овом делу чини непотпуним.

Здрава Србија је штампала летке и брошуре и новине, али ни за један наведени промотивни материјал нису назначени трошкови дизајна и дистрибуције, а мало је вероватно да нису постојали, нарочито када је реч о новинама. За друге промотивне материјале, чија природа уопште није назначена у извештају, као ни број, утрошено је 1,8 милиона динара, што се све односи на трошак дистрибуције. Ни у овом погледу извештај није потпун, изузев ако промотивни материјал није већ био израђен

коришћењем других ресурса, ван изборне кампање.

Када је реч о плакатима, СВМ је навела да је штампа коштала око 40 динара по примерку, а укупно их је било 5240. Плаћено је и плакатирање, али су подаци необични. Наиме, записано је да је цена постављања једног плаката била чак 4.938,7 динара, а да је постављено 185 таквих плаката (иако је израђено више од 5000). Други промотивни материјал је плаћен 8,6 милиона динара. Из напомене се види да је у ствари реч о три фактуре разних добављача, али не и врста промотивног материјала, број комада нити јединична цена. За овај промотивни материјал нису наведени ни трошкови штампања, ни дистрибуције.

СРС је пријавио далеко највећи трошак када је у питању промотивни материјал, за штампање чак 38 хиљада примерака књига (укупно 24,5 милиона динара). Нема података о томе да ли су одштампане књиге дистрибуиране потенцијалним бирачима у склопу предизборне кампање (трошак дистрибуције је нула динара). Иако политичке странке немају законске препреке да финансирају било који трошак који је иначе допуштен у оквиру изборне кампање, очигледно је недостатак у Закону то што не садржи посебна правила за ситуације када се под трошак изборне кампање подведе и набавка добара и услуга од којих је могуће остваривати приходе у будућности (на пример од продаје књига).

Код Албанске алтернативе нејасно је из начина на који је попуњен извештај колико је коалиција имала летака, јер се у једном делу наводе трошкови штампања два летка, док се у случају другог наводе и трошкови дизајна, али сада за десет летака. Други промотивни материјали нису ближе

описани, али се наводи да су плаћени 30 динара по комаду (2000 комада).

Кампања СПС-ЈС је укључила и три брошуре за које је плаћена само штампа, а не и дизајн и дистрибуција. За штампу другог промотивног материјала плаћено је укупно 2,8 милиона динара. Не виде се трошкови штампања и број промо-материјала.

Када је у питању СНС, постоје нелогичности код билборда и код другог промотивног материјала – број набављених, одштампаних и дистрибуираних се не подудара.

Разлике у приказу појединих трошкова и сумња у потпуност извештаја – промотивни материјал

- Указали смо да би Агенција требало да ради спровођења контроле има јединствен одговор на питање о пријављивању појединих врста трошкова у вези са чиме постоји велика шароликост у извештајима. То се нарочито односи на дистрибуцију промо-материјала, лепљење плаката, које се у неким извештајима наводи као плаћена активност, а у другима не (нигде се не наводи као бесплатна услуга пружена политичком субјекту).

Листа Народни блок/Нова Србија пријавила је за брошуре и плакате само трошак штампе. На летке је ова листа потрошила релативно високу суму – више од 1,2 милиона динара, с тим што је за три врсте летака пријавила трошкове и штампе и дистрибуције, а за четири врсте летака само трошак штампе. Тако је остало недоречено како је плаћена дистрибуција (у питању је више од 20 хиљада комада).

Сличан случај је и код СДА, чију половину трошкова чини промотивни материјал. Цена штампе промо-материјала је приказана за летке, брошуре и плакате, као и необично висак трошак „набавке другог промотивног материјала“ од 6,8 милиона динара (а да није наведено о ком материјалу је реч), међутим ни у једном случају се не помиње цена дистрибуције. Готово половина расхода СПП такође одлази на промотивни материјал, од кога се наводе само брошуре и плакати, док се „као други промотивни материјали“ не наводи шта је тачно у питању. СПП није имала пријављене трошкове билборда за парламентарне изборе. Мониторинг ТС, који је био организован и у Новом Пазару, показао је да је ова странка користила у узорку посматрања 10 двостраних малих светлећих реклама у Новом Пазару све 3 недеље посматрања кампање. Једна половина се својим садржајем односила на локалне изборе а друга на републичке.

УДС је пријавио две врсте летака, не помињући број примерака или јединичну цену, а само за један од њих трошкове дистрибуције и штампања. Ни код плаката нису наведени број примерака, трошкови дистрибуције и дизајна. Када су у питању билборди, пријављени су само трошкови закупа код појединих добављача али не и број постављених билборда, трошкови њиховог штампања и дизајна ове врсте кампање.

СПАС је у кампањи користио летке (две врсте) и плакате, за које се наводе само трошкови штампања и број примерака, али не и трошкови дистрибуције. Код плаката нема пријављеног ни трошка дизајна. Ни Суверенисти нису навели се трошкове дизајна и дистрибуције свог промотивног материјала. Метла такође није навела

трошкове дистрибуције летака нити другог промотивног материјала.

СНС је за други промотивни материјал платила 4,2 милиона динара, при чему се наводе трошкови набавке, дизајна, штампе и дистрибуције, са посебним пружаоцима услуга. Међутим, детаљан опис збуњује јер се предмет услуга не поклапа. У напоменама се види да су у питању рекламне хемијске оловке, цегери и упаљачи (за набавку), јакне, дуксерице, мајице и качкети (за дизајн), хемијске оловке и упаљачи (за штампу) и оловке, упаљачи, балони, стикери (код дистрибуције). Такође, не подудара се ни број материјала који је набављен, одштампан и дистрибуиран, што није увек логично (већи број одштампаних од набављених предмета).

За штампу другог промотивног материјала СПС – ЈС је платила укупно 2,8 милиона динара. Реч је о заставицама, мајицама, упаљачима и оловкама, али се не види ни њихов број, нити цена робе на којој је вршено штампање, јер су те рубрике остале непопуњене.

Неправилности и непотпуни извештаји у приказу појединих трошкова и сумња у потпуност извештаја – билборд кампања

У извештајима изборних листа влада велико шаренило када су у питању билборди. Неки од примера су следећи:

Заветници су за билборд кампању навели трошкове дизајна и штампања, али не и закупа површине за истицање билборда. Структура ових трошкова указује на неколико могућих неправилности. Наиме, и дизајн и штампање су плаћени значајно више него код других изборних листа, тако

да је могуће да се део ових трошкова односи на неке друге трошкове. Уколико је простор за истицање билборда добијен бесплатно, то је у сваком случају требало навести као бесплатну услугу – прилог за кампању, што није учињено. У сваком случају, требало би утврдити да ли су плаћени билборди били истакнути.

ПОКС није навео број билборда, нити трошкова њихове штампе. Мониторингом ТС је уочено оглашавање на билбордима и код неких пружалаца услуга који нису изричито наведени у извештају. Код Здраве Србије, процена вредности оглашавања на лед билбордима, који су уочени у Нишу и Шапцу, је већа од пријављених расхода за ову намену. У Шапцу су такође опажени билборди које Руска странка није навела у трошковима оглашавања. И код СРС је мониторингом који је вршила ТС опажено нешто веће присуство билборда од пријављених, нарочито у Београду за оглашавање путем лед билборда. Према проценама на основу мониторинга, трошкови билборд оглашавања листе Метла су били значајно већи од пријављених.

СПАС је у извештају разврстао билборде у чак 17 група, али трошкови нису свуда приказани на једнак начин и разврставање је извршено према добављачима, а не према врстама билборда. Иако је наведена цена за закуп и површине и штампање билборда, јединична цена није а није видљиво колико је недеља закупа плаћено, што је значајан податак за прорачун трошкова. Још једна неправилност уочена је код закупа билборда у Београду - закуп је вршен и код СЦ Нови Београд, а на сајту тог јавног предузећа нису објављени услови оглашавања, што је законски предуслов за пружање таквих услуга. Слично је и са коалицијом СПС-ЈС,

који су трошкове приказали у 7 група, али у неким групама су наведени само трошкови штампања а у неким само закуп простора.

Процена трошкова оглашавања СНС путем билборда на основу посматрања ТС је нешто већа од пријављене. Посебно је спорно питање оглашавања путем билборда након одржања избора са порукама захвалности бирачима, јер се из извештаја о финансирању кампање не види да ли су и они били пријављени, а није јасно ни да ли би овај трошак уопште смео да буде обухваћен као трошак изборне кампање. СНС је маркетиншку агенцију Грифон медија платио више од 7 милиона динара, али се не види за шта. У питању је фирма која изнајмљује мега-билборде, па је могуће да је овај трошак требало да буде обухваћен том ставком извештаја.

Разлике у приказу појединих трошкова и сумња у потпуност извештаја – други трошкови

Слично томе, контрола би требало да обухвати питање испуњавања обавезе да извештај о трошковима кампање буде потпун у ситуацијама када су неки политички субјекти навели да су имали одређени трошак везан за кампању, а други не, иако је извесно да су их морали имати сви (нпр. трошак телефонске комуникације, банкарске провизије, трошак додатног ангажовања за поједине намене).

Као пример се може навести следеће:

СНС као трошак комуникације наводи само 14,3 милиона динара који су плаћени Пошти Србије, али не и трошкове мобилне или фиксне телефоније, иако су бројни грађани

примали позиве из изборног штаба ове странке. Странка правде и помирења за трошкове комуникације наводи трошкове који се углавном односе на мобилну телефонију и интернет, али се као примаоци наводе и фирме које нису у јавности познате као пружаоци ове врсте услуга.

Трошкови комуникације у извештају СПС – ЈС су пријављени у висини 225 хиљада динара, а прецизирано је да се то односи на "слање СМС порука". Није реткост да политички субјекти упућују потенцијалним бирачима, а нарочито симпатизерима које имају у евиденцији овакве поруке пред изборе, али јесте реткост да се тај трошак нађе у финансијском извештају, па би на основу ове информације требало извршити провере и код других странака.

Коалиција Албанска демократска алтернатива навела је и трошак који се ретко појављује у оваквим извештајима – за допуну мобилних телефона активиста коалиције у три општине плаћено је око 100 хиљада динара. Овај трошак је несумњиво легитиман, али његово постојање код једне листе, а непостојање код других отвара питање потпуности података у извештајима других изборних листа.

Странка правде и помирења, уз врло детаљно представљену листу стандардних трошкова који спадају у „остале“, наводи и „остале непоменуте трошкове“ у висини од нешто изнад 750 хиљада динара. У извештају се не наводи природа ових трошкова, али се из назива субјеката којима су фактурисани, види да су у питању ресторан домаће кухиње, кафић, као и једна апотека и фармацеутска установа којима је плаћено 150.000 динара укупно. Такође се наводи и фактура у висини од 80.000 динара по којој је извршена исплата Демократској партији Македонаца. Ова коалиција је за трошак

додатног ангажовања навела 75 хиљада динара, што се односи на књиговодствену услугу.

СДА у ову рубрику уписала пола милиона динара, али је нејасно на шта се ти трошкови односе. Када је ова листа у питању, појављује се и 1,4 милиона динара за режијске и комуналне трошкове плаћених ресторани, чија је намена нејасна. СПП је, рецимо, навео комуналне и режијске трошкове од чак 570 хиљада где се наводе разне фирме, а не пружаоци комуналних услуга. Други видови ангажовања, у извештају ове листе нејасне су намене, а плаћени 620 хиљада.

УДС има пријављено чак 715 хиљада за трошак овере потписа, а веома мале трошкови пријављене за банкарске провизије, разлику од Албанске алтернативе која је пријавила само 105 хиљада динара трошка овере потписа, и чак 58 хиљада за банкарске провизије. СРС и СПП уопште не наводе трошкове банкарске провизије, иако су их несумњиво морали имати.

Нејасноће и недоследности у приказу појединих трошкова јавних догађаја и митинга и сумња у потпуност извештаја

Албанска коалиција је за два митинга (у Бујановцу и у Прешеву) платила укупно чак 8,6 милиона динара. Наводе се трошкови организације догађаја и техничке припреме и по милион динара за „остало“. У напомени о осталим трошковима наведено да се односе на „прикупљање потписа за коалицију“. Када је реч о прешевском догађају, наведено је да се остали трошкови односе на „исплату готовине за покриће трошкова изборне кампање“. Према Закону,

плаћање трошкова изборне кампање може се вршити само са посебног рачуна, а не и готовински.

Ова коалиција је пријавила трошкове још седам манифестација. За њих су наведени датуми, трошак и пружаоци услуга, али не и о каквој врсти јавне манифестације је реч. Једна од тих манифестација одржана је 21.6.2020 (на сам дан одржавања избора). Њена природа није јасна, а наплаћени су само путни трошкови од готово 200 хиљада динара. Услугу је фактурисала фирма Неза Доо, регистрована за трговину моторним горивом. Могуће је да је овај новац искоришћен за превоз потенцијалних бирача до места за гласање, али у том случају то не би били трошкови јавне манифестације (какве се не смеју организовати у доба предизборне тишине), већ други трошкови, а питање је да ли би и тада били допуштени с обзиром на могући утицај на гласање.

УДС је пријавио трошкове одржавања јавних манифестације, али није наведено где су те јавне манифестације одржане.

СПП је приказала у извештају „остале путне трошкове“ у висини од близу 400 хиљада динара, који се углавном односе на плаћање горива, а у мањој мери и на аутопревознике (мање од 100 хиљада динара). Уколико су трошкови аутопревозника везани за учешће на митингу, онда их је требало приказати у делу извештаја који се односи на јавне догађаје.

СПС – ЈС је приказала трошкове за 16 конвенција – јавних догађаја али уз велико шаренило у извештавању о структури трошковима, што свакако не може бити оправдано и тешко је поверовати да су код сличних догађаја неки трошкови, присутни у једном случају, потпуно изостали у другом.

Коалиција Метла је навела трошак репрезентације за изборно вече, а њега нема

код других листа које су организовале сличне догађаје, па би требало разјаснити да ли су они погрешили што су пропустили да наведу ове трошкове или је погрешно ДСС тиме што их је навео.

Трошкови закупљених термина

- Питање закупљених термина није јасно дефинисано у медијској регулативи, што је утицало на њихову појаву у финансијским извештајима, али би требало обратити пажњу на то да ли су ти термини били у складу са општим правилима оглашавања на електронским медијима (до 12 минута у оквиру пуног сата код комерцијалних ПМУ) и у вези са евентуалним кршењем тих правила скренути пажњу РЕМ-у. Евентуално кршење правила оглашавања утиче и на дозвољеност пријављених трошкова изборне кампање, што је у надлежности Агенције.

СНС је, рецимо, осим огласа и спотова, имала и 4 закупљена термина на Пинку и један на ТВ Хепи, које није пријавила у извештају, у за то одређеној рубрици. СНС ознаку закупљеног термина на Пинку имала само током другог онлајн сусрета носиоца листе Александра Вучића са присталицама, док први овакав скуп, одржан 16. маја – није. Емитовање тог првог сусрета трајало је 1399 секунди, што би утицало на укупан збир трошкова за оглашавање на овој телевизији, па би стога требало утврдити да ли је извештај СНС у овом делу потпун.

Листа СПС-ЈС у извештају такође није пријавила један закупљен термин у за то предвиђеној рубрици, на ТВ Хепи, а истовремено је пријавила само три закупљена термина на локалним ТВ станицама, десетоструко мање вредности, па

остаје питање да ли је и овај непријављени закупљени термин на ТВ Хепи обухваћен финансијским извештајем коалиције.

У случају ПОКС-а, проблем за сагледавање веродостојности извештаја јесте то што је ПОКС пријавио збирни трошак за ТВ оглашавање и ни један закупљени термин. При томе је РТС наведен као ТВ станица на којој се листа оглашавала, а у напоменама су навели и Пинк и ТВ Прва, као и пет локалних станица, дакле ни у овом случају није поштован модел попуњавања извештаја, док, с друге стране, Агенција наводи да је политички субјекат поднео извештај о трошковима изборне кампање у складу са Законом.

Народни блок/ Нова Србија оставила је у извештају нејасноћу где су емитовани ТВ спотови чија је израда плаћена. У извештају листе Здрава Србија, наводи се већи број закупљених термина на ТВ и радио станицама, па је потребна провера да ли је реч о огласима и да ли су поштована ограничења трајања закупљених термина.

Оглашавање на интернету и друштвеним мрежама

- У обрасцу не постоји посебна рубрика за промоцију изборних листа на друштвеним мрежама иако је овај облик оглашавања све заступљенији.

Једна од ретких листа која је навела ове трошкове у извештају – Суверенисти, у вредности од близу милион динара, прецизирала је да су у питању Јутјуб канал и Фејсбук. И СНС је пријавила трошкове оглашавања на друштвеним мрежама али у рубрици „остали трошкови оглашавања“

(није међутим наведено на којим друштвеним мрежама). Према наводима SHARE Фондације, листе СПС-ЈС (13 огласа на Фејсбуку, уз још 11 огласа Драгана Марковића Палме (ЈС), УДС и СПАС су вршиле промоцију путем друштвених мрежа, али из извештаја ових листа Агенцији није видљиво да ли је овај трошак обухваћен.

И листа ПСГ је пријавила трошак, али није наведено на које се мреже односе ови расходи (према наводима SHARE Фондације, било је 49 огласа на Фејсбуку). Када је реч о интернет оглашавању наводи се само трошак закупа домена за посебан веб-сајт, а не и трошак израде тог сајта, за шта би требало дати објашњење.

Високе цене у извештају СВМ које су плаћене за поједине услуге (наведена је израда посебног сајта за кампању у вредности од чак 1,2 милиона динара, као и закуп домена за сајт од 559 хиљада динара плаћених фирми DOO MAGYAR SZO KFT NOVI SAD, што је далеко више од уобичајеног).

СНС је пријавила трошак од 44,2 милиона динара за интернет оглашавање, и навела портале на којима су банери пласирани. Ипак, у случају једне фактуре од 8 милиона динара плаћене фирми „Интернет груп“, није наведено где су били постављени банери. Имајући у виду вредност овог посла, за вршење контроле извештаја би било потребно утврдити где су били постављени банери преко ове фирме, а то је требало навести и у самом извештају, макар у напомени. У осталим трошковима оглашавања, који су износили су 1.440.000 динара, СНС је изричито наведена да се тај трошак односи на „вођење кампање на друштвеним мрежама и пласирање огласних порука у циљу пропагираја идеје СНС као политичке странке“, али се не прецизира на

којим је друштвеним мрежама вођена кампања нити у којем обиму.

За интернет оглашавање Албанска коалиција је потрошила 190 хиљада динара, од чега 70 хиљада наводно за одржавање посебног веб-сајта за изборну кампању. Међутим, адреса посебног веб-сајта није наведена, а у општим подацима о коалицији се као адреса веб-сајта наводи један ФБ налог. Када се унесе пун назив коалиције на енглеском језику долази се до другог ФБ налога, <https://www.facebook.com/Alternativa-Demokratike-Shqiptare-Lugina-e-Bashkuar-101849431364819/>, на којем се заиста налазе обавештења политичке природе, али су сва настала у периоду од 16. до 19. јануара 2020, пре него што је изборна кампања започела. Стога се чини да овде наведена средства нису била потрошена наменски и за наведене потребе.

Трошкови овере

- Не постоји у обрасцу могућност да се упишу сви пружаоци услуга, што је нарочито било приметно код овере потписа бирача и код осталих трошкова за које не постоје посебне рубрике.

Када је у питању овера потписа, са становишта исправности извештаја о трошковима кампање забрињавају и велике разлике које су уочене код просечног трошка за оверу потписа. Док је за ову намену просечно плаћано 65,23 динара, тај трошак је у случају листа МЕТЛА, Суверенисти и СПАС био драстично већи, што указује да су у ту рубрику извештаја приписани и неки други трошкови. С друге стране, трошкови код Заветника, Коалиције за мир, а нарочито код Албанске алтернативе и Руске странке били су драстично мањи од просека што

указује на то да део трошка није приказан у одговарајућој рубрици извештаја.

Набавка добара и услуга који се користе након кампање

- Требало би заузети начелан став о дозвољености трошкова изборне кампање који се односе на набавку добара и услуга које политичком субјекту у будућности могу донети приходе или му смањити трошкове, односно добара и услуга које по својој природи нису у вези са кампањом. У вези са овом кампањом, то се односи између осталог на штампање књига које нису у вези са кампањом, израду сајта политичке странке који се не односи само на кампању и куповину опреме.

Као пример се може навести следеће:

Већ је поменут случај Српске радикалне странке која је далеко највећи трошак у извештају имала за штампање чак 38 хиљада примерака књига (укупно 24,5 милиона динара). То би могле бити књиге чији је аутор председник странке, које се, судећи по насловима, не односе непосредно на изборе. Нема података о томе да ли су одштампане књиге дистрибуиране потенцијалним бирачима у склопу предизборне кампање (трошак дистрибуције је нула динара).

Албанска алтернатива је пријавила трошак од око 1000 евра за опрему без навођења врсте, од фирме која продаје књиге, па остаје нејасно који је трошак у питању.

Суверенисти су трошкове интернет оглашавања (око 24 хиљаде динара) у целости приказали за „посебан сајт за изборну кампању“, чија адреса међутим није наведена. Слично је и са ПСГ - наводи се само трошак закупа домена за посебан веб-

сајт, а не и трошак израде тог сајта, за шта би требало дати објашњење (да ли је реч о коришћењу бесплатне апликације или је израда сајта била бесплатан прилог за кампању). И СВМ је приказана средства за израду посебног сајта за кампању у ствари искористио за израду новог општег сајта странке.

Здрава Србија је платила израду веб-сајта који се не односи само на кампању већ за странку генерално. Руска странка је у извештају навела трошак израде посебног сајта, чија се адреса не наводи нити се може пронаћи претрагом на интернету – 110 хиљада динара.

Заветници су пријавили као остале путне трошкове „Вилу Кошута“, у трошка од 150 хиљада динара, па је нејасно на шта се тачно то односи с обзиром да немају пријављен ни један јавни догађај.

Још неке недоумице у извештајима

Високе цене у извештају СВМ као и околност да су уврштени трошкови који се не могу наћи код других учесника у изборној кампањи (на пример, трошак „стручног усавршавања и рада са чланством“, који није ближе описан, у вредности од 2 милиона динара) отварају простор за сумњу да су трошкови прилагођени циљу да се у буџет не врати вишак средстава која су добијена за изборну кампању.

СРС је за разлику од већине других, пријавила и трошкове додатног ангажовања људства. Пријављено је 2,3 милиона динара таквих расхода, који су распоређени на 13 људи. Имајући у виду да су и друге изборне листе несумњиво ангажовале своје активисте и симпатизере у изборној

кампањи, као и законске одредбе које не праве разлику између ангажовања сопствених чланова и других лица, ово је прилика да подсетимо на могућност да су извештаји других политичких субјеката непотпуни када је реч о овој врсти трошка.

Метла је, као трошак додатног ангажовања приказала трошкове новинских агенција – 145 хиљада динара, при чему није јасно да ли је реч о коришћењу њихових сервиса или неким другим услугама.

Време подношења извештаја о трошковима кампање

У више извештаја политичких субјеката као датум подношења извештаја се наводи датум који јесте у оквиру рока, иако је Агенција покренула прекршајни поступак због тога што ти извештаји нису поднети у оквиру рока. Услед тога је остало нејасно да ли су политички субјекти прекршили своју законску обавезу или су лажно навели датум подношења извештаја.

Објављено је да је 9. септембра да је Агенција покренула прекршајне поступке против седам политичких субјеката због неподношења извештаја о трошковима кампање:

1. Странка демократске акције Санџака, за изборну листу СДА Санџака – др Сулејман Угљанин
2. Странка правде и помирења Нови Пазар – за изборну листу коалиције: Академик Муамер Зукорлић – Само право – Странка правде и помирења – Демократска партија Македонаца
3. Нова странка – за изборну листу коалиције: Нек маске падну – Зелена странка – Нова странка

4. Нова Србија – за изборну листу коалиције: Народни блок – Велимир Илић – генерал Момир Стојановић
5. Група грађана “Доста је било – Саша Радуловић”, за изборну листу “Суверенисти”
6. Група грађана “Покрет Левијатан – Живим за Србију” (Павле Бихали), за изборну листу под истим називом, и
7. Група грађана “1 од 5 милиона” (Стефан Павловић), за изборну листу под истим називом.

На сајту Агенције се наводи, међутим, да је СДА поднела извештај 4.августа, када и Нова Србија, Суверенисти су то учинили два дана касније, а СПП 3.септембра 2020.

Порекло средстава која су коришћена за финансирање кампање

У случају неколико политичких субјеката наводи се да су коришћена сопствена средства, иако према увиду у расположиве информације, а пре свега завршне рачуне за 2019. годину и информације о расположивим средствима по основу буџетских дотација и приватних извора који су прикупљени током 2020, постоји сумња да су сопствена средства постојала у наведеним износима. То је случај са следећим извештајима:

Нова Србија је морала да врати добијена буџетска средства због лошег резултата на изборима (мање од 1%), па није потпуно јасно од којег новца ће трошкови бити плаћени. Наиме, као јемство су наведена „сопствена средства“, а нема основа да се закључи да је странка располагала толиким износом на свом сталном рачуну. На сајту нема података о томе да су током 2020. биле

примљене вредније донације физичких или правних лица. Уколико су била положена сопствена средства неког другог лица, а не политичке странке, онда је тај податак требало навести.

За обезбеђење буџетских дотација код листе СПАС наведено је да су коришћена „сопствена средства“ (странке?), у висини од више од 7 милиона динара. Међутим, на основу годишњег финансијског извештаја, странка СПАС уопште није располагала нераспоређеним вишком приход над расходима на крају 2019. године, није остваривала приходе из буџета по основу заступљености у парламенту у 2020, а нема објављене ни податке о томе да ли је током 2020 примила вредније донације на стални рачун странке. Зато је порекло ових средстава без додатних информација непознато. Укупни приходи странке су током 2019. износили мање од милион динара, а за потребе изборне кампање је по разним основама обезбеђено чак 30 милиона динара сопствених средстава, за шта нема логичког објашњења.

Око 40% укупно приказаних трошкова изборне кампање коју је водила МЕТЛА (13,7 милиона динара) остало је неплаћено до дана подношења извештаја – 30.7.2020. Нема расположивих информација о томе којима добављачима коалиција (или ДСС као водећа странка) дугују овај новац, а још мање о томе на који начин би трошкови могли бити плаћени. Наиме, на крају 2019. забележен је вишак расхода над приходима, на пословном рачуну је било 163 хиљаде динара, а на све то, после ових избора ДСС је изгубила парламентарни статус и право на буџетске дотације по том основу.

УДС је кампању финансирала са два рачуна из којих потичу „сопствена средства“. Један од њих је отворен код Војвођанске банке, а

други у Трезору. Може се претпоставити да је реч о рачунима једне од чланица коалиције, али не постоји рубрика у обрасцу у којој би било уписано којој чланици коалиције су иницијално припадала ова средства. Међутим, наведени бројеви рачуна са којих је извршен трансфер се не подударaju са јавно доступним бројевима рачуна ЛСВ, која је у име коалиција подносила финансијске извештаје, тако да остаје отворено питање која је странка извршила овај пренос и који су крајњи извори финансирања. Са „буџетског“ рачуна, је уплаћено скоро 12 милиона динара, а са комерцијалног око 10,3 милиона.

Заветници су за изборно јемство положили у висини буџетског аванса од 7.450.100 динара, у виду новца, за који се наводи да су у питању „сопствена средства“. Међутим, ова странка је током претходне (2019) године имала само око 700 хиљада динара прихода, и нешто веће расходе, па је спорно да ли су средства која су положена као изборно јемство заиста припадала политичкој странци. Уколико су у питању лична средства, онда је требало навести име физичког или правног лица које је положило изборно јемство. На сајту нису доступни ни подаци о донацијама прикупљеним пре кампање током 2020. које би могле евентуално бити извор ових прихода.

Поред новца из буџета, Здрава Србија је кампању финансирала и прилозима пет физичких лица, од којих три премашују износ просечне зараде, па су морали бити објављени у року од осам дана на страначком сајту. То, међутим, није учињено ни током изборне кампање, ни након ње. Пошто на страначком сајту нема објаве донација, остаје непознато да ли су ови прилози прикупљени док је кампања трајала

или тек накнадно, када је постало јасно колики ће бити трошкови.

Укупни пријављени приходи кампање СДА били су за 248,630.00 динара већи од пријављених расхода, и то након што је у буџет враћен вишак од 23,080.92 динара. Пошто се наводи да је и 428 хиљада динара сопствених средстава било утрошено, остаје отворено питање на које непријављене расходе је отишло тих 248 хиљада динара.

Занимљив је случај Коалиције за мир која је навела један рачун за финансирање кампање, отворен код Управе за трезор, али како коалиција није положила изборно јемство, нити је користила јавне ресурсе за финансирање кампање, поставља се питање основа за отварање рачуна код Управе за трезор. Нису коришћена средства кредита за финансирање кампање. Није наведен ни један други извор прихода кампање, што значи да су сви трошкови кампање остали неизмирени. Коалиција није пријавила ни један трошак изборне кампање изузев трошка овере потписа (уз напомену и за друга документа потребна ради учешћа на изборима) у висини од 454.860 динара. Имајући у виду да су неке активности током кампање биле опажене (нпр. оглашавање на Youtube каналу), остаје питање да ли су они пријављени у неком другом извештају или нису уопште. Такође, са становишта примене Закона је спорно на који начин су плаћени трошкови који нису пријављени, јер је мало вероватно да су јавни балеженици обавили свој посао без надокнаде. Чак и у случају да су грађани непосредно плаћали трошкове овере потписа, а организације трошкове овере документа, то је морало бити наведено као приходна страна финансијског извештаја.

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Адреса: Палмотићева 31

11000 Београд, Србија

Телефон 381 11 303 38 27

e-mail: ts@transparentnost.rs

www.facebook.com/Transparentnost.Srbija

twitter.com/transparencyser

www.transparentnost.org.rs